

Socioekonomické aspekty vo výskume biodiverzity

Ako súčasť riešenia projektu 6. rámcového programu Európskej únie *Mobilizovanie potenciálu európskeho socioekonomického výskumu na podporu manažmentu biodiverzity a ekosystému – Mobilising the European Social Research Potential in Support of Biodiversity and Ecosystem Management – SoBio* sa konal v dňoch 22. – 24. septembra 2005 medzinárodný workshop na univerzite v španielskom meste Segovie za účasti 74 zástupcov 17 krajín.

Cieľom projektu SoBio bolo zhodnotiť výskum socioekonomických aspektov v oblasti ochrany biodiverzity a manažmentu ekosystémov, zhodnotiť využitie odborných poznatkov v environmentálnej politike, ako aj identifikovať slabé a silné stránky v tejto oblasti, a na základe výsledkov analýzy stimulovať výskum v spomínaných oblastiach.

Projekt vyústil do identifikácie priorít tvorby európskeho výskumného priestoru. Náplňou workshopu bola tvorivá medzinárodná diskusia, ktorej cieľom bolo:

- prezentovať výsledky riešenia projektu SoBio,
- vypracovať plán budúceho socioekonomického výskumu v oblasti biodiverzity a manažmentu ekosystémov,
- vytvoriť interdisciplinárnu sieť relevantných odborníkov – vedeckých pracovníkov z oblasti sociológie, ekológie, ekonomiky, filozofie, psychológie, etiky, komunikácií, predstaviteľov štátnej sféry, ako aj regionálneho a miestneho rozvoja, predstaviteľov mimovládnych organizácií a pod.

Na riešení projektu SoBio participuje Nemecko, Holandsko, Nórsko, Slovensko, Španielsko, Rumunsko a Veľká Británia, preto aj dve tretiny účastníkov workshopu pochádzali práve z týchto krajín. Zvyšok tvorili zástupcovia ostatných európskych krajín, jeden bol z USA a jeden z Japonska. Z profesijného hľadiska mali dominantné zastúpenie odborníci z oblasti výskumu biodiverzity, najmä z akademických pracovísk, univerzít, výskumných centier, technických škôl a pod. (73 %), zástupcovia privatej sféry (16 %), NGO a pod. Zvyšok (11 %) tvorili zástupcovia decíznej sféry a tvorcovia environmentálnej politiky na regionálnej a lokálnej úrovni.

V úvodnej časti podujatia odzneli plenárne referáty, ktoré predstavili predovšetkým výsledky riešenia projektu SoBio, ďalej workshop prebiehal v troch odborných sekciách:

- **Účasť na ochrane biodiverzity** – prednesené príspevky sa sústredili na stratégie aktívneho zapojenia rôznych skupín do ochrany biodiverzity, na špecifikáciu majiteľov, užívateľov a správcov pozemkov, analýzu ich názorov, požiadaviek, správania a pod.

- **Environmentálna politika v oblasti biodiverzity** – príspevky v tejto sekcii boli zamerané hlavne na hodnotenie environmentálnej politiky v oblasti biodiverzity v jednotlivých krajinách, na hodnotenie úlohy regionálnej environmentálnej politiky, koordináciu subjektov zodpovedných za tvorbu environmentálnej politiky, ako aj na hodnotenie využitia a aplikáciu inter-

disciplinárneho prístupu v manažmente biodiverzity.

- **Komunikácia v oblasti biodiverzity** – príspevky predstavili modelové štúdie vhodnej komunikácie medzi odborníkmi navzájom, ako aj medzi verejnosťou a tvorcami environmentálnej politiky, využitie komunikačných nástrojov, hodnotenie správania verejnosti vo vzťahu k biodiverzite, motivácia, budovanie kapacít a pod.

Súčasťou workshopu bola aj posterová diskusia, kde sa prezentovali národné správy i prípadové štúdie charakteru *good practices*.

Zástupcovia Slovenska (autorka príspevku a Ing. Július Oszlányi CSc., riaditeľ Ústavu krajinnej ekológie SAV) predstavili výsledky riešenia projektu na národnej úrovni, kde konštatovali:

- Prírodovedný výskum v oblasti biodiverzity je v SR vcelku dobre rozvinutý, horšia situácia je vo výskume socioekonomických aspektov. Väčšinou ide o výskum, ktorý je súčasťou interdisciplinárne orientovaných projektov. Ťažisko výskumu je sústredené na dve – tri pracoviská.
- Prírodovedne orientovaní vedci nepovažujú za príliš potrebné skúmať socioekonomické aspekty v ochrane biodiverzity.
- Tvorcovia environmentálnej politiky, predstavitelia regionálnej správy a samosprávy často nie sú schopní implementovať výsledky výskumu do reálnej praxe a nie sú schopní zvládnuť úlohy vyplývajúce z presunu kompetencií.
- Absentuje grantová agentúra na podporu integrovaného výskumu v oblasti biodiverzity.
- Sociológovia a psychológovia nejavia dostatočný záujem o spomínanú problematiku, táto oblasť nie je pre nich veľmi lukratívna. Rovnako nedostatočné je vzdelávanie v tejto oblasti.

- Nedostatočné je tiež finančné zabezpečenie tohto typu výskumu. Podobná situácia je aj v ostatných európskych krajinách, hlavne v nových členských štátoch EÚ.

Na záver rokovania účastníci workshopu konštatovali, že socioekonomický výskum v oblasti biodiverzity v celoeurópskom meradle je veľmi slabo rozvinutý. Problémom tohto stavu je najmä:

- nedostatočné zapojenie rôznych disciplín (aplikácia interdisciplinárneho výskumu) do manažmentu biodiverzity, dominantnú pozíciu majú najmä prírodovedne orientovaní odborníci, čo však nestačí; kým nebudú dostatočne známe antropogénne faktory ovplyvňujúce biotu územia, nemožno hovoriť o jeho účinnej ochrane a manažmente,

- metodologická a terminologická nejednotnosť, pretože rôzne vedné odbory používajú rôznorodé, často nekompatibilné výskumné metódy a odbornú terminológiu,
- nízka akceptovanosť socioekonomicky orientovaných odborníkov prírodovedne orientovanými odborníkmi v manažmente biodiverzity,
- rôznorodosť, náročnosť, a často nezrozumiteľnosť odbornej terminológie používanej v manažmente biodiverzity, z čoho vyplýva jej nepochopenie tvorcami environmentálnej politiky i verejnosťou,

- rôznorodosť záujmov, či už skupinových, alebo individuálnych a sila ich presadzovania v manažmente biodiverzity, z čoho vznikajú konflikty v oblasti ochrany biodiverzity,
- nízke environmentálne vedomie, nedostatočná výchova a vzdelávanie, nedostatočný výskum správania rôznych skupín a pod.,
- nedostatok prezentácie dobrých praktík (*good practices*),
- rozdiely v tvorbe environmentálnej politiky a stratégie ochrany biodiverzity v jednotlivých krajinách, nezohľadňovanie kultúrnych, náboženských, geogra-

fických a socioekonomických rozdielov medzi jednotlivými geografickými lokalitami a pod.

Na základe uvedených problémov sa sformulovali priority a požiadavky na posilnenie socioekonomického výskumu v oblasti biodiverzity v rámci európskeho výskumného priestoru, ktoré riešitelia projektov a prizvaní odborníci upravia a predložia tvorcovi environmentálnej politiky v jednotlivých krajinách.

Zita Izakovičová

Príspevok je výsledkom riešenia projektu 6. rámcového programu EÚ Mobilising the European Social Research Potential in Support of Biodiversity and Ecosystem management – SoBio.

Foto: E. Pauditšová a P. Pauditš

